

**MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA
KONSOLIDATSIYALASH JARAYONLARINI TASHKIL ETISH**

MANNONOVA ADOLATXON

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti talabasi

OBIDOV RAHMONALI

Toshkent Davlat Iqtisodiy Universiteti

Buxgalteriya hisobi, Iqtisodiy tahlil va audit kafedrası, Phd

Annotatsiya: Bu tezisda moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar bo'yicha konsolidatsiyalash jarayonlarini tashkil etish moliyaviy hisobotda shaffoflik, aniqlik va qiyoslashni ta'minlash uchun juda muhimdir. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) kabi xalqaro standartlarda bir guruh sub'ektlarning moliyaviy mavqei va faoliyatini aks ettiruvchi konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotlarni yagona iqtisodiy sub'ektdek tayyorlash bo'yicha ko'rsatmalar va printsiplar keltirilgan.

Kalit so'zlari: Moliyaviy hisobot, IFRS, konsolidatsiyalash, printsiplar, iqtisodiyot.

Abstract: The organization of consolidation processes of financial statements by international standards is crucial for ensuring transparency, accuracy, and comparability in financial reporting. International standards, such as International Financial Reporting Standards (IFRS), provide guidelines and principles for preparing consolidated financial statements that reflect the financial position and performance of a group of entities as if they were a single economic entity.

Key words: Financial statements, IFRS, consolidation, principles, economy.

Аннотация: В этой статье представлен организация процессов консолидации финансовой отчетности по международным стандартам имеет решающее значение для обеспечения прозрачности, точности и сравнения в финансовой отчетности. Международные стандарты, такие как международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), содержат руководящие указания и принципы подготовки консолидированной финансовой отчетности так, как если бы они были единым хозяйствующим субъектом, отражая финансовое положение и результаты деятельности группы предприятий.

Ключевые слова: Финансовая отчетность, МСФО, консолидация, принципы, экономика.

Moliyaviy hisobotlarni konsolidatsiya qilish sho'ba korxonalari yoki ularning nazorati ostidagi boshqa tashkilotlari bo'lgan kompaniyalar uchun juda muhim jarayondir. Guruhning moliyaviy ahvoli va faoliyatining har tomonlama ko'rinishini taqdim etish uchun ushbu korxonalarining moliyaviy ma'lumotlarini bosh kompaniya bilan birlashtirishni o'z ichiga oladi. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) moliyaviy hisobotning shaffofligi va aniqligini ta'minlash uchun ushbu konsolidatsiya qanday amalga oshirilishi kerakligi bo'yicha ko'rsatmalar beradi.

UFRS bo'yicha konsolidatsiyaning asosiy tamoyillaridan biri bu nazorat kontseptsiyasidir. Nazorat - bu uning faoliyatidan foyda olish uchun uning moliyaviy va operatsion siyosatini boshqarish vakolati sifatida aniqlanadi. Agar kompaniya boshqa tashkilot ustidan nazoratga ega bo'lsa, u o'sha korxonaning moliyaviy hisobotini o'zining moliyaviy hisoboti bilan birlashtirishi kerak. Bu, odatda, sho"ba korxonada ovoz berish huquqining 50% dan ko'prog'iga egalik qilish orqali aniqlanadi.[1]

Konsolidatsiya jarayoni bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi, barcha sho"ba korxonalarni va konsolidatsiyalangan moliyaviy hisobotga kiritilishi kerak bo'lgan boshqa korxonalarni aniqlashdan boshlab. Keyingi qadam, daromadlar va xarajatlarning ikki marta hisoblanishiga yo'l qo'ymaslik uchun kompaniyalararo operatsiyalar va balanslarni yo'q qilishdir. Bu, ayniqsa, turli mamlakatlarda ko'plab sho"ba korxonalari bo'lgan transmilliy kompaniyalar uchun murakkab jarayon bo'lishi mumkin.[2]

Moliyaviy hisobotlarni jamlashda xalqaro standartlarga rioya qilish moliyaviy hisobotning shaffofligi, taqqoslanuvchanligi va aniqligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu standartlarga amal qiladigan kompaniyalar o'zlarining yaxshi boshqaruv va javobgarlikka sodiqligini namoyish etadilar, bu esa investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar oldida ularning obro'si va ishonchliligini oshirishi mumkin.

Ishlab chiqarish subektlari, tashkilotlar faoliyati samardorligi, umuman, iqtisodiyot rivojida moliyaviy hisobotlarning o'ziga xos o'rni bor. Shu manoda, Prezidentimiz tomonidan 2020- yil 24-fevralda Prezident tomonidan "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarorga imzo chekilishi va unga binoan, 18 ta bandedan iborat "Yo'l xaritasi" tasdiqlangan yurtimizda ushbu yo'nalishda ham jiddiy ishlarga qo'l urilayotganidan dalolat.[3]

Umuman olganda, moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar asosida birlashtirish puxta rejalashtirish, muvofiqlashtirish va tafsilotlarga e'tibor berishni talab qiladi. Kompaniyalar moliyaviy ma'lumotlarni to'g'ri va o'z vaqtida to'plash, tahlil qilish va konsolidatsiya qilish uchun mustahkam jarayonlarga ega bo'lishi kerak. Buni bajarmaslik moliyaviy hisobotlarning noto'g'ri ko'rsatilishiga olib kelishi mumkin, bu esa investorlar, tartibga soluvchilar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Konsolidatsiyaning yana bir muhim jihati xorijiy valyutadagi moliyaviy hisobotlarni bosh kompaniyaning hisobot valyutasiga o'tkazishdir. Bu moliyaviy hisobotda izchillikni ta'minlash va guruh faoliyatining iqtisodiy haqiqatini aks ettirish uchun zarur. UFRS xorijiy valyutadagi moliyaviy hisobotlarni qanday tarjima qilish bo'yicha ko'rsatmalar beradi, shu jumladan valyuta kurslaridan foydalanish va ayirboshlash kursidan foyda va zararlarni hisobga olish.

Bosh kompaniya va uning sho'ba korxonalari o'rtasidagi hisob siyosatidagi har qanday tafovutlar uchun tuzatishlarni talab qiladi. Ushbu tuzatishlar guruhdagi barcha korxonalar bir xil buxgalteriya hisobi tamoyillariga rioya qilishlarini va ularning moliyaviy hisobotlarini solishtirish mumkin bo'lishini ta'minlash uchun zarur.[4]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 19 sentabrdagi-O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ-3946-sonli qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 20.09.2018 y., 07/18/3946/1955-son

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli-O'zbekiston Respublikasi yanada rivojlantirish bo'yicha xarakteristik strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017y., 6-son, 70-modda, 20-son, 354-modda, 23-son, 448--modda.
3. Global dunyoda ilm-fan va ta'limdagi innovatsion rivojlanishning zamonaviy trendlari 15- dekabr, 2022 yil.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 21 avgustdagi PQ-3231-sonli – Ta'lim va tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish mexanizimini hamda davlat moliyaviy nazarati tizimi yanada takomillashtirish to'g'risidagi Qarori. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017, 35-uya, 920-modda.
5. Mehmonov S.U. byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi va ichki audit metodologiyasini takomillashtirish. i.f.d. ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dis.avtoref.- T:2018.-74 b.